

Sygn. akt XXIII Ga 383/16

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwiec 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Andrzej Sobieszczański (spr)

Sędziowie: SO Magdalena Nałęcz

SO Alicja Dziekańska

Protokolant: Ilona Jagiełło-Zajac

po rozpoznaniu w dniu 22 czerwiec 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) spółki akcyjnej w W.

z udziałem Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną

odpowiedzialnością w P.

oraz

(...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

o zapłatę

na skutek apelacji uczestnika Przedsiębiorstwa (...) spółki z

od postanowienia Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie

z dnia 29 września 2015 r., sygn. akt IX GNs 8/15

postanawia:

zmienić zaskarżone postanowienie i wniosek oddalić.

SSO Magdalena Nałęcz SSO Andrzej Sobieszczański SSO Alicja Dziekańska

Sygn. akt XXIII Ga 383/16

UZASADNIENIE

(...) S. A. w W. wniósł o zezwolenie na złożenie do depozytu sadowego kwoty 116 850zł ze względu na wystąpienie przesłanek z art. 467 punkt 1 i punkt 3 k.c.

W uzasadnieniu wnioskodawca skazał, że realizuje wspólnie z konsorcjantem - (...) z siedzibą w W., jako wykonawca kontrakt zawarty z zamawiającym (...) S. A. w B.. W związku z realizacją w/w zamówienia wnioskodawca zawarł z uczestnikiem Przedsiębiorstwem (...) sp. z o.o. w P. umowę podwykonawczą na wykonanie przez uczestnika prac w zakresie dostawy, montażu i uruchomienia instalacji wentylacji mechanicznej i klimatyzacji, automatycznej regulacji i sterowania dla wentylacji i węzła cieplnego oraz instalacji ciepła technologicznego.

Przy wykonywaniu prac powierzonych przez wnioskodawcę (...) sp. z o.o. posługiwał się dalszym podwykonawcą – (...) sp. z o.o. w G. o czym zarówno wnioskodawca jak i zamawiający zostali powiadomieni. (...) sp. z o.o. przez (...) sp. z o.o. prac w zakresie dostawy i montażu instalacji wentylacji i klimatyzacji nastąpiło na podstawie zlecenia z dnia 1 kwietnia 2015 r., które następnie zostało zastąpione przez zlecenie z dnia 28 maja 2015 r. Oba zlecenia zostały podpisane jedynie przez przedstawiciela (...) sp. z o.o.

(...) sp. z o.o. wystawiła na (...) sp. z o.o. fakturę VAT numer (...) z dnia 1 czerwca 2015 r. na kwotę 95 000 zł. plus VAT to jest 116 850 zł. brutto. (...) sp. z o.o. jako warunek dokonania płatności dla (...) sp. z o.o. w/w faktury wskazała między innymi przekazanie przez (...) sp. z o.o. podpisanej umowy. (...) sp. z o.o. odmówiła przekazania w/w umowy ze względu na nieustosunkowanie się przez (...) sp. z o.o. do propozycji zmiany jej zapisów. Odmówiła także wznowienia zawieszonych prac.

Wnioskodawca pismem z dnia 29 lipca 2015 r. został poinformowany przez (...) sp. z o.o. o niedokonaniu przez (...) sp. z o.o. zapłaty kwoty 116.850 zł. wynikającej z w/w faktury. (...) sp. z o.o. zwróciła się w w/w piśmie o dokonanie bezpośredniej płatności na jej rzecz przez wnioskodawcę, powołując się na fakt, że została zaakceptowana przez wnioskodawcę jako dalszy podwykonawca.

W piśmie z dnia 12 sierpnia 2015 r. wnioskodawca przedstawił swoje obiekcje dotyczące powstania po jego stronie solidarnej odpowiedzialności wobec (...) sp. z o.o. przewidzianej w art. 647(1) § 5 k.c. W piśmie z dnia 18 sierpnia 2015 r.

W piśmie z dnia 31 sierpnia 2015 r. (...) sp. z o.o. poinformowała wnioskodawcę o złożeniu przez (...) sp. z o.o. oświadczenia o

potrąceniu kwoty 119.310 zł z faktury VAT numer (...) z dnia 15 lipca 2015 r. z wierzytelnością (...) sp. z o.o. w wysokości 116 850 zł. wynikającej z faktury VAT numer (...), którego skuteczność (...) sp. z o.o. neguje. Wnioskodawca został również poinformowany o wniesieniu przez (...) sp. z o.o. pozwu o zapłatę do Sądu Okręgowego w Toruniu.

Postanowieniem z dnia 29 września 2015 r. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie zezwolił wnioskodawcy na złożenie do depozytu sądowego kwoty 116 850 zł (pkt 1) oraz nakazał wydać świadczenie określone w pkt 1 na żądanie podmiotu (jednemu spośród uczestników postępowania, to jest Przedsiębiorstwu (...) sp. z o.o. w P., albo (...) sp. z o.o. w G.), która przedłoży prawomocne orzeczenie sądu rozstrzygające na jego rzecz spór co do przedmiotu świadczenia w kwocie 116 850 zł wynikającego z wystawionej przez uczestnika (...) sp. z o.o. w G. faktury VAT numer (...) r. z dnia 1 czerwca 2015 r., przy czym w przypadku uczestnika (...) sp. z o.o. w G., z prawomocnego orzeczenia sądu powinno wynikać, iż kwota 116 850 zł jest zasądzona na rzecz (...) sp. z o.o. w G. jako wynagrodzenie należne jej na podstawie umowy podwykonawczej zawartej pomiędzy (...) sp. z o.o. w G. z drugim uczestnikiem - Przedsiębiorstwem (...) sp. z o.o. w P. (pkt 2).

W uzasadnieniu postanowienia Sąd wskazał, że wnioskodawca wykazał, iż skutek okoliczności, za które nie ponosi on odpowiedzialności, nie wie on, kto jest wierzycielem. Pomiedzy dwoma podmiotami istnieje spór o to, któremu z nich należy się wynagrodzenie z tytułu wykonanych prac wskazanych we wniosku. Złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego - jako surogat zapłaty – jest wyjątkiem od zasady, o której mowa w art. 454 § 1 k.c, a zgodnie z którą dłużnik ma dokonać zapłaty do rąk wierzyciela. Art. 467 pkt 3 k.c, który określa przesłanki złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego, daje dłużnikowi możliwość zwolnienia się od tego zobowiązania, a w konsekwencji uniknięcia niebezpieczeństwa zarzutu spełnienia świadczenia do rąk osoby nieuprawnionej do jego przyjęcia (art. 452 k.c). W ocenie Sądu, wedle przytoczonych we wniosku okoliczności, złożenie świadczenia do depozytu sądowego jest prawnie uzasadnione.

Apelację od powyższego postanowienia wniósł uczestnik Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. w P., zaskarżając je w całości.

Postanowieniu temu skarżący zarzucił następujące uchybienia:

- 1) nieważność postępowania z uwagi na pozbawienie uczestnika możliwości obrony swych praw przed Sądem pierwszej instancji (art. 379 pkt 5) k.p.c.,
- 2) naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 176 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zw. z art. 510 § 2 k.p.c. oraz § 121 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 czerwca 2015 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych, poprzez pogwałcenie zasady dwuinstancyjności postępowania przejawiające się w niezawiadomieniu uczestnika o toczącym się postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, niewzwaniu go do udziału w sprawie i w konsekwencji uniemożliwieniu przedstawienia merytorycznego stanowiska w sprawie,
- 3) naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 693¹ k.p.c. poprzez zaniechanie dokonania pogłębionych ustaleń czy żądanie złożenia do depozytu jest uzasadnione,
- 4) błąd w ustaleniach faktycznych skutkujący naruszeniem przepisów prawa materialnego, tj. art. 467 pkt 3 k.c. w zw. z art. 693 pkt 1 k.p.c. polegający na błędnym uznaniu, że istnieje podstawa prawna do złożenia przedmiotowego świadczenia do depozytu sądowego, podczas gdy przywołane we wniosku okoliczności wskazują na brak takiej podstawy.

W związku z powyższym skarżący wniósł o:

- 1) zmianę postanowienia poprzez oddalenie wniosku wnioskodawcy o zezwolenie na złożenie do depozytu sądowego, ewentualnie
- 2) uchylenie postanowienia, zniesienie postępowania w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o:

- 1) oddalenie apelacji w całości,
- 2) zasądzenie od uczestnika Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w P. na rzecz wnioskodawcy kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy poddać ocenie najdalej idący z podniesionych w apelacji zarzutów, tj. zarzut nieważności postępowania. Uznanie tego zarzutu za zasadny skutkowało by bowiem musiało stosownie do treści art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. uchyleniem zaskarżonego postanowienia i zniesieniem postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością.

Zarzucając nieważność postępowania skarżący wskazał, że z uwagi na niedoręczenie mu odpisu wniosku wszczynającego postępowanie i niepowiadomienie o toczącym się postępowaniu został pozbawiony możliwości obrony swych praw.

Zdaniem Sądu Okręgowego zarzut ten nie zasługiwał na uwzględnienie. Postępowanie w sprawie udzielenia zezwolenia na złożenie świadczenia do depozytu jest postępowaniem nieprocesowym. Zgodnie z art. 514 § 1 kpc, w postępowaniu nieprocesowym zasadniczo rozprawa odbywa się jedynie w wypadkach wskazanych w ustawie, a mimo niewyznaczenia rozprawy sąd przed rozstrzygnięciem sprawy może wysłuchać uczestników na posiedzeniu sądowym lub zażądać od nich oświadczeń na piśmie. Sprawa o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego podlega rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, chyba że sąd postanowi inaczej (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2012r. III CZP 83/11, OSNC 2012/7-8/82). Żaden z przepisów normujących postępowanie depozytowe nie przewiduje

też obligatoryjnego wysłuchania uczestników postępowania przed rozpoznaniem wniosku, choć obligatoryjne wysłuchanie przewidują przepisy szczególne (np. art. 533, 548 § 2 i art. 691 § 1 kpc). Rozpoznanie sprawy bez wysłuchania uczestników postępowania i umożliwienia im odniesienia się do twierdzeń zawartych we wniosku jest uzasadnione ograniczoną kognicją sądu w postępowaniu depozytowym (art. 693¹ kpc), jego prowizorycznym charakterem, jak i brakiem postępowania dowodowego w tego typu sprawach. Tym samym brak doręczenia odpisu wniosku nie skutkowało pozbawieniem możliwości obrony praw uczestników postępowania. Pod rządami przepisów obowiązujących przed nowelizacją działu V wyrażano w doktrynie i orzecznictwie - nawiązując do treści § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 września 1965r. o zasadach i trybie postępowania w sprawach o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego (Dz. U. Nr 42, poz. 261) poglądy, iż że sąd nie ma obowiązku doręczenia odpisu wniosku przed wydaniem postanowienia (zob. J. Broń, Depozyty..., s. 94, 96-97 i powołane tam orzecznictwo). Na gruncie obecnej regulacji poglądy te mogą być dyskusyjne, lecz argumenty z art. 693³ § 3 kpc i art. 468 § 1 kc dają podstawy do obrony dotychczasowej praktyki. Artykuł 693³ kpc zawiera regulację szczególną w stosunku do art. 510 § 2 kpc. Jeżeli wierzyciel lub jego miejsce zamieszkania nie są znane, zgodnie z brzmieniem komentowanego przepisu, o zezwoleniu na złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego sąd ogłosi publicznie w budynku sądowym oraz w lokalu urzędu gminy właściwej ze względu na miejsce ostatniego zamieszkania (siedziby) lub pobytu wierzyciela, a w braku tej podstawy – właściwej ze względu na siedzibę sądu (por. § 122 reg. sąd.). Ogłoszenie jest obligatoryjne i zastępuje doręczenie uczestnikowi (wierzycielowi) odpisu postanowienia co do istoty sprawy, toteż zaniechanie ogłoszenia stanowi przeszkodę dla uprawomocnienia się postanowienia. Sąd nie ma więc obowiązku doręczać odpisu wniosku przed wydaniem postanowienia, skoro ogłoszenie informuje wierzyciela o już udzielonym zezwoleniu i wzywa go do odbioru depozytu (por. T. Demenecki teza do art. 693³ § 3 kpc w „Komentarz do aktualizowany do ustawy z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego” pod red. A. Jakubeckiego, Lex/el. 2014). Podobnie art. 468 § 1 kc wskazuje, że o złożeniu przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego dłużnik powinien niezwłocznie zawiadomić na piśmie wierzyciela, chyba że zawiadomienie napotyka trudne do przewyciężenia przeszkody. Powyższe argumenty przemawiają za tym, że brak jest obowiązku doręczenia przed rozpoznaniem sprawy uczestnikom postępowania odpisu wniosku o złożenie do depozytu i jego zaniechanie nie skutkuje nieważnością postępowania, tym bardziej że w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy doręczył uczestnikom odpisy postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym i mogli oni swoje argumenty przedstawić w apelacjach. Zauważenia wymaga, że treść zaskarżonego postanowienia zawiera w istocie streszczenie złożonego wniosku, a zatem uczestnicy postępowania w złożonej apelacji wyrażając swoje stanowisko jedynie w oparciu o treść postanowienia, nie zostali pozbawieni możliwości obrony swoich praw. Nieuprawnione byłoby zatem przyjęcie, że niezagwarantowanie uczestnikowi prawa do zajęcia merytorycznego stanowiska przed wydaniem rozstrzygnięciem przez Sąd pierwszej instancji pozbawiło go możliwości obrony swoich praw bądź stanowiło naruszenie zasady dwuinstancyjności postępowania określonej w art. 176 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Należy zatem wyrazić przekonanie, że powyższe argumenty przesądzą o tym że Sąd pierwszej instancji był w pełni uprawniony do skierowania sprawy do rozpoznania na posiedzenie niejawnym, a zarazem nie był zobowiązany do doręczenia odpisu wniosku uczestnikowi przed wydaniem postanowienia. Podobne stanowisko zajął Sąd Okręgowy w Suwałkach w postanowieniu z dnia 30 czerwca 2014 r. w sprawie o sygn. akt I Ca 186/14 (orzeczenie opublikowane w Portalu Orzeczeń Sądów Powszechnych).

Wbrew twierdzeniom skarżącego, nie został również naruszony przepis art. 510 § 2 k.p.c. ani § 121 ust. 2 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych z dnia 25 czerwca 2015 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 925). Sąd pierwszej instancji nie pozbawił bowiem (...) sp. z o.o. praw uczestnika postępowania, a jak już zaznaczono, z uwagi na specyfikę postępowania nie był obowiązany zawiadomić o toczącym się postępowaniu uczestnika (...) sp. z o.o. przed wydaniem rozstrzygnięcia.

Miał jednak racje skarżący wskazując, że w niniejszej sprawie nie zaistniały przesłanki uzasadniające złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego.

Zgodnie z art. 467 k.c. poza wypadkami przewidzianymi w innych przepisach dłużnik może złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego:

- 1) jeżeli wskutek okoliczności, że które nie ponosi odpowiedzialności, nie wie, kto jest wierzycielem, albo nie zna miejsca zamieszkania lub siedziby wierzyciela;
- 2) jeżeli wierzyciel nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych ani przedstawiciela uprawnionego do przyjęcia świadczenia;
- 3) jeżeli powstał spór, kto jest wierzycielem;
- 4) jeżeli z powodu innych okoliczności dotyczących osoby wierzyciela świadczenie nie może być spełnione.

Przy czym przy ocenie istnienia przesłanek złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego należało mieć na uwadze dyspozycję art. 693¹ k.p.c., zgodnie z którym w postępowaniu o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego sąd nie bada prawdziwości twierdzeń zawartych we wniosku, ograniczając się do oceny, czy według przytoczonych okoliczności złożenie do depozytu jest prawnie uzasadnione.

Wnioskodawca składając wniosek skazywał na istnienie sporu co do tego, kto jest jego wierzycielem, tj. przesłankę opisaną w art. 467 pkt 3) k.c. Przedstawione przez niego w uzasadnieniu wniosku okoliczności nie pozostawiają wątpliwości, że spór taki nie istnieje. Wnioskodawca wskazał, że realizuje jako wykonawca zamówienie polegające na wykonaniu robót budowlanych. Pomiędzy nim a uczestnikiem (...) sp. z o.o. została zawarta umowa podwykonawcza, na mocy której (...) sp. z o.o. miał wykonać zlecone mu prace. Po wykonaniu prac (...) sp. z o.o. wystawił wnioskodawcy fakturę VAT nr (...) opiewającą na kwotę 857 170, 55 zł. Wnioskodawca nie kwestionuje przy tym faktu zawarcia umowy z Ć. ani poszczególnych jej postawień. Należy zatem dostrzec, że okoliczności sprawy i twierdzenia wnioskodawcy przemawiają za przyjęciem, że nie ma on wątpliwości, kto jest wierzycielem uprawnionym do otrzymania wynagrodzenia za wykonanie umowy objętego fakturą VAT nr (...) z dnia 31 lipca 2015 r. Z tego względu nie można przyjąć, by wnioskodawca, tłumaczący wstrzymanie zapłaty części kwoty wynagrodzenia z rzeczony faktury VAT rzekomym brakiem wiedzy co do osoby wierzyciela, był uprawniony do złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego na podstawie art. 467 pkt 3 k.c. Jednocześnie nie istnieje spór co do tego, czy Ć. jest wierzycielem wnioskodawcy, bo sam wnioskodawca przyznał w uzasadnieniu wniosku, że jest on zobowiązany do zapłaty na rzecz (...) sp. z o.o. umówionego z nim wynagrodzenia wynikającego z faktury VAT nr (...).

Jak wskazuje treść wniosku, wątpliwości wnioskodawcy dotyczą tego, czy zaktualizowały się przesłanki jego odpowiedzialności za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane, które wykonał (...) sp. z o.o., będący dalszym podwykonawcą na podstawie umowy zawartej z (...) sp. z o.o. (podwykonawcą). Zgodnie bowiem z art. 647¹ § 5 k.c. zawierający umowę z podwykonawcą oraz inwestor i wykonawca ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę. Jednakże wnioskodawca wskazuje, że w jego ocenie do zawarcia umowy pomiędzy (...) sp. z o.o. a (...) sp. z o.o. nie doszło zgodnie z projektem umowy podwykonawczej, który został doręczony wnioskodawcy. Zgodnie natomiast z art. 647¹ § 2 w zw. z § 3 k.c. do zawarcia przez podwykonawcę umowy o roboty budowlane z dalszym podwykonawcą wymagana jest zgoda inwestora i wykonawcy. Ewentualne wątpliwości co do istnienia po stronie wnioskodawcy odpowiedzialności przewidzianej w art. 647¹ § 5 k.c. nie rodzą sporu kto jest wierzycielem wnioskodawcy z tytułu obowiązku zapłaty wynagrodzenia za prace wykonane na podstawie umowy zawartej z (...) sp. z o.o. Oczywistym jest bowiem, że wierzycielem wnioskodawcy z tego tytułu może być tylko i wyłącznie (...) sp. z o.o., tj. jego bezpośredni kontrahent. Ma rację skarżący, który wskazuje, że odpowiedzialność na podstawie art. 647¹ § 5 k.c. jest odpowiedzialnością z innego tytułu i na innej podstawie, a tym samym zupełnie innym zobowiązaniem od zobowiązania umownego wynikającego z umowy łączącej wnioskodawcę z (...) sp. z o.o. Przyjęcie którejkolwiek z możliwych wersji, a więc istnienia odpowiedzialności wnioskodawcy względem (...) sp. z o.o. wynikającej z art. 647¹ § 5 k.c. bądź jej braku z

racji na niezachowanie procedury przewidzianej w art. 647¹ § 2 w zw. z § 2 k.c. nie wpływa na istnienie zobowiązania wnioskodawcy z tytułu zapłaty wynagrodzenia uczestnikowi (...) sp. z o.o. wynikającego z umowy.

W konsekwencji należy stwierdzić, że nie miał racji Sąd pierwszej instancji twierdząc, że pomiędzy dwoma podmiotami istnieje spór o to, któremu z nich należy się wynagrodzenie z tytułu wykonanych prac wskazanych we wniosku. Co prawda pomiędzy Ć. a P. istnieje spór na tle umowy podwykonawczej łączącej oba te podmioty, nie jest to jednak spór, o którym mówi art. 467 pkt 3 k.c., a który w świetle przytoczonych okoliczności uzasadniałby jakiegokolwiek wątpliwości wnioskodawcy co do tego kto jest jego wierzycielem.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżone postanowienie i wniosek oddalił.

SSO Magdalena Nałęcz SSO Andrzej Sobieszczęński SSO Alicja Dziekańska